

SZÖVEG –
HORVÁTH PÁL filozófus

SOROZAT –
LÉTKÉRDÉS

ÖREG EMBER

NEM VÉN EMBER

Számos régi kultúrában a hatvanadik életévet tekintették az öregség kezdetének. Bár akkor is voltak, akik matuzsálemi kort értek meg, az emberek zömének nem adatott ennyi idő, így nem csoda, hogy a hosszú életet vágyott isteni ajándéknak vagy kivételes szerencsének tekintették. Az utóbbi évszázadban azonban a gazdag, egyre jobb életminőséget kínáló kultúrákban megemelkedett az átlagos élettartam, így egyre többen nézhetnek szép, hosszú öregség elé, és változott az is, hogy mikortól számít valaki igazán öregnek.

◆ Az idős emberek számának növekedése ugyanakkor új kihívást is jelent, hiszen azokban a társadalmakban, amelyek negyede-harmada immár hatvan év felettiekből áll, az öregedés és az öregség új kultúrájának megteremtésére is szükség van. Az életminőség javulása, az életmód megváltozása, az orvostudomány látványos fejlődése oda vezet, hogy a várható élettartam elérte vagy megközelítette a nyolcvan esztendőt. Földünk gazdagabb felét már nem tizedelik járványok, háborúk, éhínségek, és ez talán előbb-utóbb a világ szegény régióiban is megvalósulhat.

SOK A „NAGYSZÜLŐ”, KEVÉS AZ UNOKA

Aggasztó viszont, hogy a nyugati világban az öregek arányának növekedése nem csupán a szép, hosszú élet esélyének növekedéséből fakad, hanem abból is, hogy egyre kevesebben születnek, egyre kevesebb a gyerek, a fiatal. Folyamatosan elöregedő társadalomban élünk. Megnövekedett a nagyszülők nemzedéke, de megfogyatkoztak az unokák. Régebben, de még a 20. század derekán is aki megöregedett, attól a következő nemzedék vette át a munka dandárját. Az öregek

ezek után az élet perifériájára szorultak, még akkor is, ha szeretet, tisztelet, megbecsülés övezte őket. A testi bajokon túl a tétlenség, a tehetetlenség és a feleslegességérzet rémével kellett szembenézniük.

Pedig a régi bölcsesség szerint „öreg ember nem vén ember”. A mai idős generáció tagjai már aktív életet követelnek maguknak, nem akarják, hogy a következő nemzedékek leírják őket. Már csak azért sem, mert ma nem csupán tovább, hanem aktívabban is élünk. Száz éve még egy hatvanéves ember a szó minden értelmében öregnek, gyengének, elesettnek számított, vagy legalábbis a közönség így kezelte.

A közelmúltban volt egy olyan periódus, amikor a nyugati kultúra a szabadság, az önállóság és az újdonság bűvöletében élve nem akart tudni semmiről, ami régi, ami öreg, mert az öreg ember csak múlt és teher. Úgy tűnt egy baljós pillanatra, hogy törvénné lesz: aki öreg, az magányos, aki magányos, az felesleges, aki pedig a feleslegesség és a krónikus szeretethiány világában él, az szegény, beteg, szomorú, reménytelen. Ezzel a közmeggyőződéssel, amely egyaránt fertőz fiatalokat és öregeket, igen nehéz szembemenni.

Ám ahogy egyre többen lettek, akiket ma fellengzősen szépkorúnak mondanak, bekövetkezett az öregek lázadása. A mai idősek zöme még nagyon is aktív, magabíró, helyet kér magának a munka, a család, a társadalom életéből, nem érzi magát a szó hagyományos értelmében öregnek. Életükkel a bibliai Zsoltáros szavát igazolják: az emberek „még öreg korukban is gyümölcsöt teremnek”. Így nem véletlen, hogy egyre több idős ül vissza, csak úgy kedvtelésből, önmaga szellemi karbantartása végett az iskolapadba, jár szórakozni; hogy a sport és a turizmus világában komolyan lehet számítani rájuk; sokan pedig minél tovább igyekeznek megmaradni a munka, az alkotó tevékenység világában. Egyre inkább kiderült az is, hogy a családi élet mai válsága nem orvosolható a nagyszülők nemzedékének bevonása, szerepük újragondolása nélkül.

A nagypapák és nagymamák olyan eleven kincset jelentenek a családnak és a közösségnek, amelyet egy egészséges társadalom nem nélkülözhet. Ha lassan is, de kezd teret nyerni az a keresztény-konzervatív szemlélet, amely szerint „az idősek társasága az élet nagyon fontos iskolája, amely képes értékeket és hagyományokat átadni, elősegíteni a fiatalok növekedését.”

A HOSSZÚ ÉLET KULTÚRÁJA

Egyre nyilvánvalóbb, hogy csak az öregek képesek biztosítani a történelmi, kulturális emlékezet folytonosságát, a társadalom érzelmi egyensúlyát, a hagyomány és a tapasztalat továbbadását, ami nélkül a jövő generációk válnának gyökértelenné. Jelenlétük a mindennapokban is pótolhatatlan. Cserébe pedig ők maguk is tanulnak, bátran a számítógép elé ülnek, megtanulják unokáik elektronikus játékaik kezelését, az élet számtalan területén társai tudnak lenni a náluk fiatalabbaknak. Hiába jár az öregség gondokkal, bajokkal, betegségekkel is, ha az időseknek helye és feladata van, az is könnyebben viselhető. Különös érték az is, ha az idős emberek egy fedél alatt vagy legalább egymás közelében tudnak élni gyermekeikkel, unokáikkal. Az ilyen, egykor természetes nagycsalád szeretet- és tapasztalatközösségében a generációk nem egymás önállóságát és szabadságát csorbítják, hanem segítik, támogatják, gazdagítják egymást.

A nemzedékek, az együvé tartozó családok együttélése vagy legalább eleven kapcsolata lehet a leghatékonyabb eszköze az idős emberekről való gondoskodásnak. Az unokák nemzedékének közelsége pedig új hivatást és rendeltetést adhat az öregek életének. Olyan lelki, de gyakran testi erőt is meríthetnek belőle, amely az életüket is meghosszabbíthatja. Így talán sikerül megtalálnunk, időseknek és fiataloknak közösen, a tartalmas és szép hosszú élet kultúráját. ♦